

RATIO

EPOCHÉ

Seria **Epoché** este coordonată de
Iulian Apostolescu

HANNA-BARBARA GERL-FALKOVITZ

LUMINA INEXORABILĂ

ESEU DESPRE FILOZOFIA ȘI MISTICA
LUI EDITH STEIN

Traducere din limba germană de
Maria-Magdalena Anghelescu

Ratio et Revelatio
2023

Seria *Epoché* este coordonată de Iulian Apostolescu

Redactor: Otniel Vereş

Coperta: Paula Cionca

DTP: Paula Cionca

Tipărit la Print Expert, România

Copyright © Ratio et Revelatio, 2023

Hanna-Barbara Gerl-Falkovitz

Unerbittliches Licht

Versuche zur Philosophie und Mystik Edith Steins

© 2017 Verlag Text & Dialog

A.&R. Kaufmann GbR

Ed. a 2-a rev. 2017

ISBN 978-3-943897-38-8

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

GERL-FALKOVITZ, HANNA-BARBARA

Lumina inexorabilă : eseu despre filozofia și mistica lui Edith Stein /
Hanna-Barbara Gerl-Falkovitz ; trad. din lb. germană de Maria-Magdalena
Angheliescu. - Oradea : Ratio et Revelatio, 2023

Conține bibliografie. Index

ISBN 978-606-9659-72-4

I. Angheliescu, Maria-Magdalena (trad.)

1

Editura Ratio et Revelatio

Str. Sofiei nr. 3, Oradea, Bihor, România, 410183

e-mail: office@ratioet revelatio.com

www.ratioet revelatio.com

CUPRINS

Prefață	9
Sigle	13
Abrevieri	17
I	PRIMA SCHIȚĂ:
	CETĂȚEANĂ A IERUSALIMULUI ÎN BABILON 19
II	CĂUTAREA UNEI COMUNITĂȚI DE SPRIJIN:
	FILOZOFIA SOCIALĂ 31
	1. GENERAȚIA DE DUPĂ PRIMUL RĂZBOI MONDIAL 31
	Distrugerea lumii europene 31 Încercări de depășire 36
	Sîngele și rasa drept categorii ale teoriei sociale:
	exemplul tînărului Martin Buber 41
	2. FILOZOFIA SOCIALĂ A LUI EDITH STEIN 43
	Individ, comunitate, popor 43 A te ridica pentru ceilalți:
	Pro-existența în orizontul comunității 49
III	DESCOPERIREA CONȘTIINȚEI ȘI A FIINȚEI:
	FENOMENOLOGIA 53
	3. FILOZOFIA CONTEMPORANĂ A CRIZEI 53
	Conștiința „sistemelor” sparte 53 În contextul filozofiei
	dialogului și al antropologiei 54 Filozofia existențială 57
	4. MASTERANDA 61
	Studii pregătitoare de psihologie și pedagogie 61 Despre
	metoda fenomenologiei: Husserl și Scheler 62 Excurs:
	Dezvoltarea în continuare a fenomenologiei la Marion 67
	Începutul independenței lui Stein 73 Delimitarea în
	chestiunea controversată a raportului dintre conștiință și
	ființă 15 Lume „absolută”, care transcende conștiința? 77
	„Iraționalul” în experiență și simțire 78 „Un ochi pe deplin
	deschis” 80 Trecerea la teoria persoanei: transcenderea
	fenomenologică a eului 81

IV	CĂUTAREA ADEVĂRULUI: CONVERTIREA	87
	5. NUMEROASELE TREZIRI RELIGIOASE DIN ANII '20	87
	Reîntîlnirea Bisericii și culturii 87 Mișcarea de tineret și mișcările ecleziastice 91 Teologia sub semnul șocului 95	
	6. CONVERTIREA LUI EDITH STEIN ÎN „SFÎNTA PRIMĂVARĂ CATOLICĂ”	96
	Valuri de convertiri 96 Doar o „jale din suflete”? 99 În contextul receptării lui Newman 102 În contextul renașterii tomiste 109 Încă o dată studentă: Edith Stein în fața lui Toma 113	
V	FENOMENOLOGIE ȘI ONTOLOGIE:	
	<i>PHILOSOPHIA PERENNIS</i>	117
	7. DISTINCȚIE DIN APROPIERE:	
	EDITH STEIN ȘI MARTIN HEIDEGGER	117
	Multiple tangențe 117 Tensiuni: Heidegger contra Husserl 119 Întrebarea incitantă despre „sensul ființei” 122 Critica lui Stein față de Heidegger 123	
	8. „LUMEA REALĂ ÎN PLENITUDINEA EI”: ASCENSIUNEA CĂTRE SENSUL FIINȚEI	128
	Ființa finită și ființa eternă: origine, metodă, scop 128 Această „apropiere imposibil de ratat”: eul finit 133 Temporalitate și finitudine 139 Formă și materie, timp și spațiu: devenirea 142 Ființa eternă ca orizont al ființei finite 146 Întoarcerea de la Toma la Augustin: de la ontologie la teoria persoanei 148 Relația dintre Creator și creație 151	
	9. AJUNGEREA LA PLINĂTATEA DE SENS A PERSOANEI	156
	Trinitatea în spirit și persoană 156 Joc liber și strîns: între trup, suflet, spirit 158 Structura tensionată a existenței umane 161 Sufletul ca acces la propria profunzime 163 Deschiderea limitei omenești către Cel Triunitar 166 Sensul ființei umane 169 <i>Philosophia perennis</i> 171	
VI	„O PLINĂTATE CARE TREBUIE OBTINUTĂ DIN ALTĂ PARTE”	175
	10. DĂRUIRE VOLUNTARĂ? ACCEPTARE INVOLUNTARĂ?	
	EDITH STEIN ȘI EMMANUEL LEVINAS	175
	Ființă eternă sau dincolo de ființă? 175 A fi eliberat voluntar: Edith Stein 176 Privare involuntară de libertate 180 A te dărui sau a-ți fi luat ție însuți 182	

VII	GÎNDIRE ÎN PERSPECTIVĂ A PROBLEMEI FEMEII	187
	11. ÎNTREBAREA INCITANTĂ DESPRE ESENȚA FEMEII	187
	Specificații istorice 187 Determinarea cuprinzătoare a feminității: trup, suflet, spirit într-o solidaritate esențială 189	
	12. DE LA EDUCAȚIA STRĂINĂ LA FORMAREA-DE-SINE:	
	EDUCAȚIA FETELOR	195
	Dificultăți acumulate 196 Educație pentru libertatea de a fi tu însuși 199 Educație pentru libertatea dăruirii de sine 202	
	13. FEMEIA ȘI TEOLOGIA: O ELUCIDARE TEORETICĂ	204
	Contradicții și soluția lor: femeia în Biblie 205 Dumnezeu în femeie, femeia în Dumnezeu 210 Căutarea unui nou răspuns la iubire: Femeia în Biserică 211	
VIII	ÎNDRUMARE SPIRITUALĂ	215
	14. TRANZIȚII ÎNTR-UN ÎNTUNERIC LUMINOS:	
	SENSUL MARILOR TAINE	215
	Întrupare, Patimi, umanitate 215 Atingerea Bisericii vizibile și invizibile: Epifania 219 Euharistia 223 Duhul Sfânt 225	
IX	TEORIA MISTICII	231
	15. DUMNEZEUL INSONDABIL:	
	VIZIUNEA LUI DIONISIE AREOPAGITUL	231
	Considerații metodologice preliminare pentru cercetarea misticii: perenialism și contextualism 231 Apropierea de părintele gândirii mistice 235 Viziunea lui Dionisie despre Dumnezeu și lume 237 Farmecul și pericolul ascunderii de sine a lui Dumnezeu 242 Eliminarea limitei gândirii 244	
	16. „ÎN SIGURANȚĂ PE ÎNTUNERIC.”	
	MISTICA „ȘTIINȚEI CRUCII	247
	Structura existenței și suferința 248 Puterea paradoxului 254 Mistica de zi cu zi 257	
X	AUSCHWITZ – ȘI FĂRĂ DE SFÎRȘIT?	259
	17. „A LUA ASUPRA SA ÎN NUMELE TUTUROR”	259
	Iertare imposibilă? 259 Vinovăție-ereditară transgenerațio- nală? 260 O posibilitate uitată: Ispășirea 262 Reprezentare la Auschwitz 267	

XI	ANEXĂ: OBIECTE GĂSITE	271
	18. „EXACT O ASTFEL DE METAFIZICĂ NE LIPSEȘTE ACUM...” ALOIS DEMPf DESPRE <i>FIINȚĂ FINITĂ ȘI FIINȚĂ ETERNĂ</i> (1947)	271
	Partenerii de corespondență 271 Evaluarea lui Stein de către Dempf 273 <i>Transcriere</i> 274	
	19. PAUL CELAN, <i>BENEDICTA</i> (ÎN JURUL ANULUI 1960) Benedicta 276	275
	20. PAULUS GORDAN, <i>KARMEl ȘI HOLOCAUST</i> (1987) Carmel și Holocaust 278	278
	INDICE DE PERSOANE	285

PREFAȚĂ

Din primul meu eseu despre gândirea lui Edith Stein a rezultat cartea *Unerbittliches Licht. Edith Stein: Philosophie, Mystik, Leben* [= *Lumina inexorabilă. Edith Stein: filozofia, mistica, viața*], publicată la Matthias Grünewald Verlag Mainz, 1991, 21998. De atunci, în numeroase seminarii și conferințe de fenomenologie de la TU Dresden și între timp și la Phil.-Theol. Hochschule Benedikt XVI. Heiligenkreuz/Wienerwald s-au maturizat idei noi și au apărut și surse noi. Ediția completă Edith Stein în 27 de volume (*Edith Stein-Gesamtausgabe, ESGA*), al cărei plan s-a dezvoltat inițial la Catedra de filozofie a religiei și știință religioasă comparată de la TU Dresden, a putut fi prezentată sub îndrumarea mea științifică începând din anul 2000 până în 2014 și oferă acum o bază de texte fiabilă. Conversațiile cu doctoranzii și masteranzii de la TU Dresden, dar și cu colegii din Germania și Italia au adus multe înțelegeri noi.

Având în vedere atenția internațională tot mai mare pe care au stîrnit-o gândirea și viața lui Edith Stein, părea că este timpul să revizuiam această carte, depășită în unele părți ale sale. Unele capitole au fost preluate cu ușoare corecturi, altele au fost rescrise sau completate.

Fără a specifica în detaliu cui i se datorează impulsurile noi și mai profunde, aş vrea să menționez aici nume și lucrări care se reflectă în această carte și de care mă leagă, uneori de-a lungul anilor, conversațiile amicale sau chiar supravegherea și îndrumarea unei disertații.

- Francesco Alfieri, *La presenza di Duns Scoto nel pensiero di Edith Stein*, Brescia 2014.
- Beate Beckmann, *Phänomenologie des religiösen Erlebnisses. Religionsphilosophische Überlegungen im Anschluß an Adolf Reinach und Edith Stein*. Orbis Phaenomenologicus, Würzburg 2003.
- Christof Betschart, „Unwiederholbares Gottessiegel“. *Personale Individualität nach Edith Stein*, Basel 2013.

Prefață

- Sophie Binggeli, *Le féminisme chez Edith Stein*, Paris 2009.
- Wolfgang Rieß, *Die philosophische Begründung einer Theorie von Individuum, Gemeinschaft und Staat bei Edith Stein*, Dresda 2008.
- Lidia Ripamonti, *Person and Existence: A Comparison of Edith Stein and Martin Heidegger on the Understanding of human Being*, Anglia Ruskin University 2013 (Ms. nepublicat).
- Harald Seubert, *Heitere Nacht. Edith Stein: Praecepta Europae. Aufsätze*, Hamburg 2012.
- Claudia Mariéle Wulf, *Freiheit und Grenze. Edith Steins Anthropologie und ihre erkenntnistheoretischen Implikationen*, Vallendar 2002.

Vreau să menționez, de asemenea, documentele conferințelor comune din Salzburg și Dresda:

- Beate Beckmann/ H.-B. Gerl-Falkovitz, *Edith Stein – Themen, Bezüge, Dokumente*. Seria: Orbis Phaenomenologicus, secțiunea Perspektiven, Würzburg 2003; lucrare extinsă acum sub titlul: *Edith Stein – Themen, Kontexte, Materialien*, Dresda 2015.
- Beate Beckmann-Zöller/H.-B. Gerl-Falkovitz (ed.), *Die unbekannte Edith Stein: Phänomenologie und Sozialphilosophie*. Seria: Wissenschaft und Religion. Veröffentlichungen des Internationalen Forschungszentrums für Grundfragen der Wissenschaften Salzburg, Vol. 14, Frankfurt 2006.
- H.-B. Gerl-Falkovitz/Hans-Rainer Sepp (ed.), *Europa und seine Anderen*, Dresda 2009.

Mulțumim tuturor celor care, în mod tacit sau deschis, au contribuit cu gândurile lor la această carte.

Kierkegaard rămîne de neîntrecut în caracterizarea adevăratului învățător:

„Nu îl numim învățător al oamenilor doar pe cel care, printr-o favoare deosebit de fericită sau printr-un efort neobosit și o perseverență temeinică a descoperit sau a înțeles un adevăr sau altul și a lăsat în urma lui ceea ce a dobîndit ca o învățătură pe care să o înțeleagă generațiile următoare și, într-o astfel de înțelegere, să încerce să se arate

Prefață

ele însele, ci îl numim învățător al oamenilor – și într-un sens poate chiar mai strict – și pe acela care nu a avut de transmis altora doar o învățătură, ci care s-a lăsat ca *model* pe sine însuși neamului său, viața sa ca o *orientare* pentru oricare om, numele său ca o *garanție* pentru cei mulți, fapta sa ca o *încurajare* pentru cei ispitiți.”¹

În acest sens își propune acest portret reînnoit să o aducă pe Edith Stein la viață ca învățătoare de gândire și viață.

Erlangen, 3 aprilie 2015
Hanna-Barbara Gerl-Falkovitz

1 Sören Kierkegaard, *Vier erbauliche Reden*, în: GW, secțiunile 7, 8 și 9, Düsseldorf/Köln 1956, 1.

SIGLE

- LJF ESGA 1** – Aus dem Leben einer jüdischen Familie, Freiburg 2002.
Ed.: Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Editarea textului și introducerea: Maria Amata Neyer OCD, în colaborare cu: Hanna-Barbara Gerl-Falkovitz
- SBB I ESGA 2** – Selbstbildnis in Briefen I (1916–1933), Freiburg 2000.
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Introducere: Hanna-Barbara Gerl-Falkovitz
Editarea textului și note de: Maria Amata Neyer OCD
- SBB II ESGA 3** – Selbstbildnis in Briefen II (1933–1942), Freiburg 2000.
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Introducere: Hanna-Barbara Gerl-Falkovitz
Editarea textului și note de: Maria Amata Neyer OCD
- BRI ESGA 4** – Selbstbildnis in Briefen III. Briefe an Roman Ingarden, Freiburg 2001.
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Introducere: Hanna-Barbara Gerl-Falkovitz
Editarea textului și note: Maria Amata Neyer OCD
Colaborator: Eberhard Avé-Lallemant
- PE ESGA 5** – Zum Problem der Einfühlung, Freiburg 2008.
Frühe Phänomenologie 1
Ed. Karmel „Maria vom Frieden zu Köln“
Introducere și editarea textului: Maria Antonia Sondermann OCD
Beiträge
- ESGA 6** – Beiträge zur philosophischen Begründung des Psychologie und der Geisteswissenschaften, Freiburg 2010.
Frühe Phänomenologie 2
Ed. Karmel „Maria vom Frieden zu Köln“
Introducere și editarea textului: Beate Beckmann-Zöller
- US ESGA 7** – Eine Untersuchung über den Staat, Freiburg 2006.
Frühe Phänomenologie 3
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Introducere, editarea textului și note: Ilona Riedel-Spangenberg
- EPh ESGA 8** – Einführung in die Philosophie, Freiburg 2004.
Frühe Phänomenologie 4
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Introducere, editarea textului și note: Claudia Mariele Wulf

- FG ESGA 9** – Freiheit und Gnade und weitere Beiträge zu Phänomenologie und Ontologie (1917–1937), Freiburg 2014.
Phänomenologie und Ontologie 1
Ed. Karmel „Maria vom Frieden“ zu Köln
Editarea textului și introducere: Beate Beckmann-Zöller și Hans Rainer Sepp
- PA ESGA 10** – Potenz und Akt. Studien zur Philosophie des Seins, Freiburg 2005.
Phänomenologie und Ontologie 2
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Introducere și editarea textului: Hans Rainer Sepp
- EES ESGA 11/12** – Endliches und ewiges Sein. Versuch eines Aufstiegs zum Sinn des Seins, Freiburg 2006.
Phänomenologie und Ontologie 3/4
Ed. Internationales-Edith-Stein-Institut Würzburg
Introducere și editarea textului: Andreas Uwe Müller
- F ESGA 13** – Die Frau. Fragestellungen und Reflexionen, Freiburg 2000.
Schriften zu Anthropologie und Pädagogik 1
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Introducere: Sophie Binggeli
Editarea textului: Maria Amata Neyer OCD
- AMP ESGA 14** – Der Aufbau der menschlichen Person. Vorlesungen zur philosophischen Anthropologie, Freiburg 2004.
Schriften zu Anthropologie und Pädagogik 2
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Nouă editare și introducere: Beate Beckmann-Zöller
- WIM ESGA 15** – Was ist der Mensch? Theologische Anthropologie, Freiburg 2005.
Schriften zu Anthropologie und Pädagogik 3
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Editarea textului și introducere: Beate Beckmann-Zöller
- BEI ESGA 16** – Bildung und Entfaltung der Individualität. Beiträge zum christlichen Erziehungsauftrag, Freiburg 2001.
Schriften zu Anthropologie und Pädagogik 4
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Introducere: Beate Beckmann
Editarea textului: Maria Amata Neyer OCD și Beate Beckmann

- WEG ESGA 17** – Wege der Gotteserkenntnis. Studie zu Dionysius Areopagita und Übersetzung seiner Werke, Freiburg 2003.
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Editarea textului și introducerea de: Beate Beckmann și Viki Ranff
- KW ESGA 18** – Kreuzeswissenschaft. Studie über Johannes vom Kreuz, Freiburg 2003.
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Noua editare și introducerea: Ulrich Dobhan OCD
- GT I ESGA 19** – Geistliche Texte I, Freiburg 2009.
Ed. Karmel „Maria vom Frieden zu Köln“
Introducere și editarea textului: Ulrich Dobhan OCD
- GT II ESGA 20** – Geistliche Texte II, Freiburg 2007.
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Editarea textului: Sophie Binggeli
Colaboratori: Ulrich Dobhan OCD și Maria Amata Neyer OCD
- ESGA 21** – John Henry Newman, Die Idee der Universität, Freiburg 2004.
Übersetzungen 1
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Introducere, editarea textului și note: Hanna-Barbara Gerl-Falkovitz
- ESGA 22** – John Henry Newman, Briefe und Texte zur ersten Lebenshälfte (1801–1846), Freiburg 2002.
Übersetzungen 2
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Introducere, editarea textului și note: Hanna-Barbara Gerl-Falkovitz
- ESGA 23** – Thomas von Aquin, Über die Wahrheit I, Freiburg 2008.
Übersetzungen 3
Ed. Karmel „Maria vom Frieden zu Köln“
Introducere și editarea textului: Andreas Speer și Francesco Valerio Tommasi
- ESGA 24** – Thomas von Aquin, Über die Wahrheit II, Freiburg 2008.
Übersetzungen 4
Ed. Karmel „Maria vom Frieden zu Köln“
Introducere și editarea textului: Andreas Speer și Francesco Valerio Tommasi
- ESGA 25** – Alexandre Koyré, Descartes und die Scholastik, Freiburg 2005.
Übersetzungen 5
Ed. Internationales Edith-Stein-Institut Würzburg
Introducere, editarea textului și note: Hanna-Barbara Gerl-Falkovitz

ESGA 26 – Thomas von Aquin, Über das Seiende und das Wesen,
Freiburg 2010.

Übersetzungen 6

Ed. Karmel „Maria vom Frieden zu Köln“

Introducere și editarea textului: Andreas Speer și Francesco Valerio
Tommasi

ESGA 27 – Miscellanea thomistica. Übersetzungen – Abbreviationen –
Exzerpte aus Werken des Thomas von Aquin und der
Forschungsliteratur, Freiburg 2013.

Ed. Karmel „Maria vom Frieden zu Köln“

Introducere și editarea textului: Andreas Speer și Francesco Valerio
Tommasi

Colaboratori: Mareike Hauer/Stephan Regh

În pregătire: **ESGA 28** (Supplementband) – Weitere Übersetzungen,
Freiburg 2016.

Introducere și editarea textului: Ulrich Dobhan și Hanna-Barbara
Gerl-Falkovitz

Volumele au fost realizate cu colaborarea științifică a: Hannei-
Barbara Gerl-Falkovitz, Catedra de Filozofia Religiei și Știință Reli-
gioasă Comparată a TU Dresden.

ABREVIERI

a	articol
Vol.	volum/volume
scr.	scrisoare
id.	același, aceeași
diss.	disertație
germ.	germană
ibid.	ibidem
introd.	introducere
ESGA	Edith Stein Gesamtausgabe [Ediția completă E. S.] în 27 vol.
ESW	Edith Steins Werke [Operele lui E. Stein], Freiburg
etc.	et cetera
Fs	Festschrift [Volum omagial]
GA	Gesamtausgabe [Ediție completă]
GW	Gesammelte Werke [Antologia lucrărilor]
ed./	Ed. editor/Editor
sf.	sfânt
Hua	Husserl-Ausgabe im Verlag Brill, Leiden [Ediția Husserl, Ed. Brill, Leiden]
JPPF	Jahrbuch für Philosophie und phänomenologische Forschungen, 1913–1930
cap.	capitol
reed.	reeditare
nr.	număr
OCD	Ordo Carmelitarum Discalceatorum [Ordinul Carmelitelor Desculțe]
OSB	Ordo Sancti Benedicti, Benediktinerorden [ordin benedictin]
s. a.	sine anno
s. auct.	sine auctore
q.	quaestio
rec.	recenzie
v.	vezi
S	Th Summa theologiae a lui Toma de Aquino
cf.	vezi, compară
WW	Werke [Opere]
cit.	citat
de ex.	de exemplu

I

PRIMA SCHIȚĂ: CETĂȚEANĂ A IERUSALIMULUI ÎN BABILON

În doar câteva decenii, Edith Stein a ieșit din întunericul unei morți anonime în lumina unui renume mondial. Doi factori au contribuit la această considerație neobișnuită: lucrările ei de o mare anvergură și bogăție de idei în cadrul fenomenologiei, ontologiei și misticii²; dar nu mai puțin și destinul ei neobișnuit în armonie cu talia și sfințenia ei umană care, cu puțin înainte de trecerea în noul mileniu, i-au adus titlul onorific de „Patroană a Europei”.³ Mai presus de toate au atras însă atenția punctul de cotitură din viața ei, care a transformat-o din filozoafă în carmelită, în nefastul an 1933, și exterminarea ei la Auschwitz la vârsta de 51 de ani – o evreică, filozoafă, călugăriță și martiră ca victimă marcantă între numeroasele victime ale morții în masă. Și mai mult: ca victimă conștient reprezentativă.

În această viață din jumătatea întunecată a secolului XX nu se poate apela la un model simplu, ci doar la unul cu multiple fațete. O mare parte din acei factori care își pierd în altă parte coeziunea a fost ținută în cazul lui Edith Stein laolaltă, sub constrângere, dar și sub propriile-i standarde înalte. În ea se întîlnesc știința și religiozitatea, intelectul și dăruirea, gândirea exigentă și umilința, iudaismul și creștinismul. Printre puținele fotografii, se remarcă două chipuri care sînt totuși unul singur: Edith Stein ca doctor în filozofie, mîndră, încrezătoare în sine, autocritică – și „mireasa Mielului”, avînd pe chip enigmatică expresie dureroasă și profund interiorizată din imaginea investiturii în Carmelul din Köln, în

2 Cf. Francesco Alfieri, *Die Rezeption Edith Steins. Internationale Edith-Stein-Biographie 1942–2012*. Festgabe für M. Amata Neyer OCD. *Edith Stein Jahrbuch*, nr. special, ed. de Ulrich Dobhan OCD, Würzburg 2012; ed. nouă adăugită 2015.

3 După beatificarea din 1987 și canonizarea din 1998, Edith Stein a fost numită de Papa Ioan Paul al II-lea, în 1999, co-patroană a Europei alături de Birgitta a Suediei și Ecaterina de Siena.

I. Prima schiță: Cetățeană a Ierusalimului în Babilon

aprilie 1934. Între ele se întinde o distanță pe care Edith Stein a umplut-o cu gândire, cu foc, cu viață, cu fericire, dar și cu *holocaustum* – pe care ea însăși îl înțelege încă din 1930 în sensul de „dăruire totală”: „După fiecare întâlnire în care îmi devine și mai palpabilă neputința influențării directe, se intensifică în mine urgența propriului meu holocaustum.”⁴

Insolita ei viață se străduiește în prima ei jumătate să urce abrupt și cu încredere în sine. Născută la Breslau, la 12 octombrie 1891, într-o familie evreiască de clasă mijlocie care trăia din negoțul cu lemn și cărbune, eleva talentată – și încă de pe atunci activistă pentru drepturile femeilor – a absolvit un bacalaureat strălucit. Studenta în filozofie, mai întâi la Breslau începând din 1911, apoi la Göttingen din 1913, a făcut rapid carieră; Edmund Husserl (1859–1936), încă de pe atunci celebrul fondator al fenomenologiei, a recompensat disertația ei de la Freiburg din august 1916 cu *summa cum laude* și a acceptat-o pe masterandă ca asistentă (-privată) – istoric, prima asistentă germană în domeniul filozofiei. Multă vreme, cariera ei ieșită din comun nu a întâmpinat o rezistență reală. Convinsă încă din tinerețe de dotarea ei, pe cât de talentată, pe atât de harnică, era deja în anii '20 cunoscută în cercurile fenomenologice ale vremii. În această etapă a vieții, Edith Stein reprezenta noul tip de intelectuală-universitară încrezătoare în sine. În înzestrarea sa exista în mod clar o perspicacitate psihologică; rapid și cu precizie, ea putea să țintuiască și să denunțe într-o poantă slăbiciunea unei persoane. Prietenii o iubeau, o apreciau și se fereau puțin de limba ei critică – așa cum observă ea însăși.⁵

După ce universitățile germane și-au deschis porțile permițându-le și femeilor să studieze, a fost una dintre primele studente în

4 Formulare cu privire la Husserl; Scr. 83 către Adelgundis Jaegerschmid din 16.2.1930, SBB I, 110.

5 Precum în autocritica retrospectivă din LJE, 151: „Am privit întotdeauna ca pe un drept firesc al meu să arăt cu degetul tot ceea ce îmi sărea în ochi drept negativ, toate slăbiciunile, erorile, greșelile celorlalți oameni, adesea pe un ton batjocoritor și ironic. Erau oameni care mă găseau «fermecător de răutăcioasă».” [Versiunea în limba română: *Din viața unei familii evreiești și alte scrieri autobiografice*, traducere de Paul-Gabriel Sandu, Editura Carmelitană, Snagov, 2014 (Opere complete, I), p. 207].